

Prostitution

- en komparativ undersøgelse af forståelsesmuligheder

Titel: *Prostitution – en komparativ undersøgelse af forståelsesmuligheder*

Af Signe Nylandsted Gross

Sprogpsykologi

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab

Københavns Universitet

December 2014

I samarbejde med
KFUKs Sociale Arbejde
Niels Hemmingsens Gade 10, 2. sal
1153 København K

www.kfuksa.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.0 RESUMÉ	6
2.0 INDLEDNING	7
2.1 FOKUS OG FORMÅL.....	8
2.2 LÆSEVEJLEDNING.....	8
3.0 TEORETISK FUNDAMENT	9
4.0 METODISK TILGANG	14
4.1 SYSTEMISK FUNKTIONEL LINGVISTIK	14
4.2 KRITISK DISKURSANALYSE	17
4.3 EN SPROGLIG ANALYSE.....	18
5.0 DE JURIDISKE RAMMER	20
5.1 DEN DANSKE LOVGIVNING	20
5.2 DEN NORSKE LOVGIVNING	22
5.3 DEN SVENSK LOVGIVNING	23
5.4 SAMMENHÆNGEN MELLEM PROSTITUTION OG MENNESKEHANDEL	25
5.5 NORMSKABENDE LOVGIVNING	25
6.0 FORSTÅELSER AF 'PROSTITUTION'	27
6.1 PROSTITUTION SOM BEGREB	27
6.2 DANMARK.....	29
6.2.1 <i>Dansk diskurs og perspektiv</i>	31
6.3 NORGE.....	32
6.3.1 <i>Norsk diskurs og perspektiv</i>	34
6.4 SVERIGE.....	36
6.4.1 <i>Svensk diskurs og perspektiv</i>	38
7.0 SPROG OG LOVGIVNING	40
7.1 PROSTITUTION I DANMARK, NORGE OG SVERIGE	40
7.2 EN TEORETISK FORSNÆVRING?	42
7.3 DEN SPROGLIGE TILGANG	43
7.4 SPROGETS ROLLE	44
8.0 KONKLUSION	46
9.0 REFERENCER	48

1.0 RESUMÉ

Prostitution – en komparativ undersøgelse af forståelsesmuligheder

Det overordnede mål med denne undersøgelse er at bidrage til en belysning af forståelserne af prostitution i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige samt disses sammenhæng med landenes lovgivning inden for prostitution. Dermed er sigtet at påvise sprogets vigtighed i forhold til at begrebsliggøre prostitution og den mening det kan være med til at skabe.

Disse forståelser freanalyseres i undersøgelsen ud fra danske, norske og svenske begrebsdefinitioner af prostitution, og det med udgangspunkt i systemisk funktionel lingvistik af Halliday og kritisk diskursanalyse af Fairclough. De to metoder har tilsammen et potentiale i at freanalysere forståelsesmuligheder forankret i tekst.

Undersøgelsen koncentrerer sig om en sammenhæng mellem landenes aktuelle lovgivninger inden for prostitution og de freanalyserede forståelsesmuligheder, og dette som en mulig forklaringsmodel på hvorledes der lovgives så forskelligt som der gør i de tre nordiske nabolande. Denne kobling udføres på baggrund af forskningens tre teoretiske perspektiver på prostitution som de skildres af Järvinen.

Undersøgelsen er udført på baggrund af et ønske om en dybere forståelse for de meget forskellige lovgivninger i de tre nordiske lande. Undersøgelsen skal som helhed ses som en mulig forklaringsmodel herfor, men bør dog ikke stå alene i en fuldbyrdet forklaring.

2.0 INDLEDNING

Forståelser kommer typisk til udtryk gennem sproget – som for eksempel gennem lovgivninger og begrebsdefinitioner – og ofte er disse forståelser afgrænsede inden for forskellige rammer. Denne sprogliggørelse er ofte som udtryk for en bestemt forståelse af eller et perspektiv på noget, og det er netop i det øjeblik noget bliver sagt eller skrevet, at det bliver tillagt betydning og værdi. Men ofte er vi slet ikke klar over hvilke betydninger vi begiver os blandt og som vi selv er med til at skabe.

Danmark, Norge og Sverige er tre lande som så ofte sammenlignes med hinanden på godt og ondt. Ofte fordi de tre nordiske naboer minder meget om hinanden – kulturelt såvel som sprogligt. Dette er dog ikke tilfældet for emnet prostitution, for mens man i både Sverige og Norge har kriminaliseret prostitutionens kunder, er prostitutionen i Danmark helt legal.

Således tager nærværende rapport udgangspunkt i at undersøge forståelserne af prostitution som de lader sig komme til udtryk i begrebsdefinitioner, og diskutere hvorledes disse stemmer overens med de aktuelle lovgivninger i de tre lande, der ellers synes at minde så meget om hinanden.

Emnet prostitution er efterhånden undersøgt fra mange relevante perspektiver, og dette ofte med det formål at påvise en bestemt holdning til emnet samt en mere eller mindre diskret henvisning til hvorledes lovgivningen bør forme sig i forhold hertil. Denne undersøgelse deler dog ikke dette sigte, og søger i modsætning hertil at belyse de forståelser og perspektiver der må ligge bag lovgivningen som den er lige nu i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige.

2.1 Fokus og formål

På baggrund af ovenstående er undersøgelsens overordnede fokus:

med udgangspunkt i Hallidays systemisk funktionelle lingvistisk og Faircloughs kritiske diskursanalyse at afdække forståelser af prostitution som det fremgår af danske, svenske og norske begrebsdefinitioner. I forlængelse heraf diskuteres det, hvorvidt disse forståelser hænger sammen med de af Järvinen fremførte teoretiske perspektiver samt den aktuelle lovgivning i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige.

Sigtet med dette er, på komparativ vis, at bidrage til en belysning af sprogets rolle i forhold til at begrebsliggøre og lovgive inden for prostitution.

2.2 Læsevejledning

Rapporten indledes med en klarlægning af undersøgelsens teoretiske fundament (kapitel 3), som bygger på Margaretha Järvinens skildring af tre teoretiske perspektiver på prostitution. Dette afsnit efterfølges af en metodisk redegørelse (kapitel 4) af M.A.K. Hallidays systemisk funktionelle lingvistik samt Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Analysen indledes dernæst med en kortlæggelse af de juridiske rammer i de tre lande samt baggrunden herfor (kapitel 5). Herefter fremanalyseres mulige forståelser af prostitution i danske, norske og svenske begrebsdefinitioner (kapitel 6). Disse forståelser sammenlignes på diskuterende vis, og det vurderes i forlængelse heraf, hvorvidt der er sammenhæng mellem de sproglige diskurser, de teoretiske perspektiver og den aktuelle lovgivning i det enkelte land. Afslutningsvis diskuteres det (kapitel 7) hvilken betydning dette kan have i praksis og hvorvidt sprogliggjorte begrebsdefinitioner kan spille en rolle i forhold til lovgivning samt forståelsen af prostitution.

3.0 TEORETISK FUNDAMENT

Undersøgelsens teoretiske fundament beror på de i prostitutionsforskningen- og litteraturen tre fremførte teoretiske perspektiver på prostitution. Det følgende afsnit byder derfor på en kort redegørelse af de tre teoretiske perspektiver på prostitution som de skildres af sociologen Margaretha Järvinen¹. Sigtet med dette teoretiske afsæt er, at perspektiverne kan bidrage til at belyse forståelsen af prostitution i Danmark, Norge og Sverige.

I prostitutionsforskningen- og litteraturen skelnes der særligt mellem tre perspektiver i forbindelse med heteroseksuel prostitution. De tre perspektiver defineres ud fra analyser af prostitutions- og seksualsyn, forskningsmæssige forklaringer af prostitution og synsvinkler på kontrol af prostitution, og udgør således:

- 1) ***et funktionalistisk perspektiv***
- 2) ***et feministisk perspektiv***
- 3) ***et socialt interaktionsperspektiv***

De to sidstnævnte perspektiver udvikledes i 1970-80'erne, begge som reaktion på det funktionalistiske perspektiv.

Det funktionalistiske perspektiv var særligt udpræget frem til 1960-70'erne. Traditionen bunder bl.a. i et funktionalistisk syn på prostitution og seksualitet, hvormed det menes, at prostitution er et universelt og normalt fænomen i samfundet. Dette syn baseres på det faktum, at prostitution er 'kvindens ældste erhverv', og det går således ubemærket hen i al evighed – helt uberørt af både samfundets udviklingsniveau og struktur.

Prostitution kan forklares ud fra biologiske bevæggrunde, idet prostitutionens naturlighed manifesteres i mandens seksuelle behov som værende fysisk, en slags instinkt, og det at købe

---

¹ Järvinen, 1990.

seksuelle ydelser synes både at være uforpligtende og spontant. Prostitutionen finder sted når det ikke er muligt for manden at få tilfredsstillet dette seksuelle behov inden for de ikke-kommercielle rammer som samfundet tilbyder – inklusiv ægteskabet, der begrænser seksuelle handlingsmønstre. Det seksuelle behov er yderst naturligt for manden, og derfor vil prostitution altid eksistere.

Traditionens forklaring på hvorfor nogle mænd bliver prostitutionskunder er derfor mændenes seksuelle frustration i ægteskabet, enten i form af seksuel afholdenhed eller et behov for specifikke lyster som kvinden ikke synes at kunne tilfredsstille, da manden altid vil have et større seksuelt behov end kvinden.

I forlængelse heraf er traditionens forklaring på hvorfor nogle kvinder bliver prostitueret temmelig alsidig. For nogle skyldes det en psykisk usikkerhed, en hyper-seksualitet eller et misbrug, og de anses inden for denne tradition i en eller anden form at være afvigende og bevæger sig altså uden for diverse samfunds- og kvindenormer.

Grundet mandens naturlige seksualdrift vil prostitutionen altid eksistere, og ingen form for kontrol eller lovgivning vil derfor kunne fjerne prostitutionen, da behovet netop er biologisk forankret i manden.²

Det feministiske perspektiv udvikledes i 1970-80'erne som en reaktion på det funktionalistiske perspektiv. Traditionen bunder i en ulighed mellem manden og kvinden i samfundet, og det er derfor ikke tilfældigt, at langt de fleste prostituerede er kvinder mens efterspørgerne er mænd – det er nemlig et udtryk for en kønslig ulighed, hvor mænd i høj grad indtager de sociale, økonomiske og politiske ressourcer i samfundet. Manden er derfor magtfuld, og hans magt inkluderer rettigheden til seksuel tilfredsstillelse, selv på bekostning af kvinden. Derfor er prostitution ifølge denne tradition også relativ, hvormed fænomenet defineres af magtforhold i samfundet, ligesom det forandres i forbindelse hermed.

Heller ikke inden for denne tradition synes manden at kunne få tilfredsstillet sit naturlige behov for seksuelle bedrifter, men forklaringen herfor lyder ifølge dette perspektiv, at kvinden per

---

² Järvinen, 1990: 11-14.

definition er aseksuel og dermed begrænses til reproduktive funktioner. Dertil har kvindekroppen netop status som værende en handelsvare, hvilket bl.a. manifesteres i reklamer.

Forklaringen på prostitutionens eksistens bør derfor findes i magt- og ressourcefordeling samt kønsroller i samfundet, hvormed kvindens primære årsag til at prostituere sig er økonomisk, hvorfor det ses som et rationelt for at skaffe sig socioøkonomisk fordel. I modsætning til det funktionalistiske perspektiv er de prostituerede kvinder ifølge det feministiske perspektiv ikke på nogen måde mere afvigende end de øvrige kvinder, de er blot underordnet en social position.

Årsagerne til at mænd bliver prostitutionskunder er mange, og kan i virkeligheden forklares gennem de traditionelle kønsrollefordelinger samt magt- og ressourcefordelingen i samfundet som de forventes at kunne mestre. Prostitutionen er for manden derfor, udover at få tilfredsstillet sit seksuelle behov, en mulighed for at vise intimitet og svaghed, hvilket samfundet ellers ikke giver plads til. Således kan prostitution forklares ud fra psykologiske- og personlighedsrelaterede bevæggrunde hvad angår mandens følelsesmæssige behov for intimitet, bekræftelse og nærhed med et andet menneske. I forlængelse heraf gælder et behov for at have givet noget til et andet menneske, her i form af at kunne tilfredsstille kvinden.

Selve transaktionen er fra mandens side blot et udtryk for seksuel frustration. Derfor menes det ifølge dette perspektiv, at den eneste rette form for kontrol vil være en kønsselektiv kontrol med henblik på at beskytte den prostituerede mod eventuelle negative følger af prostitutionen.³

Det sociale interaktionsperspektiv udvikledes, ligesom det feministiske perspektiv, i 1970-80'erne som en reaktion på det funktionalistiske perspektiv. Perspektivet bunder i de social-interaktionsteoretiske traditioner, hvormed det betoner prostitutionsbegrebets relativitet og fænomenets eksistens som værende en social konstruktion, der således varierer med tiden og i forskellige samfund. Derfor fokuserer dette perspektiv ikke så meget på samfundsmæssige eller individuelle årsager til prostitution eller eventuelle konsekvenser heraf.

Prostitution kan således forklares ud fra sociologiske bevæggrunde, hvormed sexkøbet anses som værende forbundet med en følelse af fællesskab med andre og dermed være normdrevet i

---

³ Järvinen, 1990: 14-23.

form af at købesex f.eks. er noget, der skal prøves. Denne forklaring er ofte i forbindelse med en særlig begivenhed, hvor diskursen bliver en anden end i dagligdagen, og der dermed skabes et miljø, hvor sexkøb opfattes som normen og helt legitimt.

Begrebsafklaringen synes derfor svær at afklare, da fænomenet netop skal ses i relation til bl.a. andre former for seksuelle relationer i samfundet, hvormed afgrænsningen bliver flydende og altså er afhængig af den sociale definitionsproces. Derimod fokuseres der i højere grad på hvordan mennesker bliver defineret som prostituerede og prostitutionskunder.

I forlængelse heraf argumenteres der for fem definitions karakteristika eller variabler i en søgen efter at afgrænse prostitution som en seksuel relation:

- 1) **Kommercielitet:** handlingen må være knyttet til en form for erstatning, enten i form af penge eller andet materiel.
- 2) **Promiskuitet:** den seksuelle omgang må forekomme i et højt antal af relationer.
- 3) **Ikke-selektivitet:** kun mandens evne og vilje til betaling for handlingen må være afgørende og understreger dermed en vis ufrivillighed hos den prostituerede.
- 4) **Tilfældighed/kortvarighed:** den seksuelle omgang finder sted inden for tilfælde eller kortvarige relationer.
- 5) **Emotionel ligelighed:** et lavt følelsesmæssigt engagement må være væsentligt.

Disse fem karakteristika er fundet for at afgrænse prostitution fra andre seksuelle relationer. De skal dog i højere grad ses som variabler end som egentlige karakteristika af prostitution, hvormed de ikke nødvendigvis alle optræder på én gang, ligesom man må se variablerne i deres relative form. Det kan f.eks. diskuteres, hvorvidt alle transaktioner er kortvarige, da en prostitueret uden tvivl kan omgås den samme kunde over en længere periode mens hun samtidig omgås andre, hvilket ikke nødvendigvis udelukker at den seksuelle relation er prostitution. Hermed kommer det sociale interaktionsperspektivs relativitet i spil. Blandt de fem variabler synes der at være bredest enighed om kommercieliteten som afgørende variabel for at kunne afgrænse prostitutionen. Dette fordi de øvrige variabler tangerer til at bygge på et bestemt normativt grundlag for hvad man inden for bestemte normer og samfund mener en kvinde bør og ikke bør udelukkende på baggrund af sit køn.

Det sociale interaktionsperspektiv betragter prostitution som fænomen og prostitutionskontrol som gensidigt afhængige af hinanden, hvormed det menes at prostitutionskontrollen former prostitutionen ligesom prostitutionen former kontrollen.⁴

---

⁴ Järvinen, 1990: 23-30.

4.0 METODISK TILGANG

På baggrund af undersøgelsens teoretiske afsæt, beskrevet i forrige afsnit, har dette afsnit til formål at præsentere de udvalgte metoder – herunder primært Hallidays systemisk funktionelle lingvistik samt Faircloughs kritiske diskursanalyse – og sammenholde deres indbyrdes muligheder.

4.1 Systemisk Funktionel Lingvistik

Indledningsvist vil der her gøres rede for de grundlæggende antagelser inden for systemisk funktionel lingvistik (SFL) som det fremføres af grundlæggeren selv – den australske lingvist M.A.K. Halliday⁵. Denne lingvistiske teori og metode favner bredt, og sigtet med dette afsnit er derfor, at give læseren et overordnet indblik i og forståelse for undersøgelsens metodiske fundament.

SFL består af en teoridannelse, der favner en model, som på én og samme tid er en teori om sproget og en metode til at analysere tekst med. Teorien kan således betragtes som en forening af grammatik og diskurs.

Udgangspunktet for SFL beror på fire grundantagelser om sproget⁶:

1. Sproget er **funktionelt**.
2. Sproget er **semantisk**, dvs. at sprogets funktion er at skabe betydninger.
3. Sproget er **kontekstuelt**, da de sproglige betydninger påvirkes af den kontekst de udveksles i.
4. Sproget er en **semiotisk proces**, hvor betydninger skabes gennem valg.

---

⁵ Halliday, 2014.

⁶ Smedegaard & Hestbæk Andersen, 2005: 14.

Hermed ses sproget altså ikke som en fast og statisk størrelse, men derimod som en menneskelig ressource, der indeholder en række funktioner, og som bærer på forskellige forståelsesmuligheder afhængigt af tid og sted. Dertil skabes disse forståelser gennem valg, og netop ved at studere disse valg ses der også på eventuelle alternativer, og hvad det faktiske kan have af betydninger i forhold til alternativer. Disse valg sker i praksis både bevidst og ubevidst, og derfor er en opmærksomhed herpå i høj grad vigtig i forhold til hvad der potentielt rent faktisk formidles.

SFL giver som metodisk tilgang derfor mulighed for på systemisk vis at fremanalysere mulige forståelser af prostitution, der netop, ifølge SFLs teoretiske udgangspunkt, må indeholde flere betydninger.

Enhver tekst rummer betydning på tre niveauer: interpersonel, ideationel og tekstuel betydning. Disse tre niveauer af betydning udgør SFL's tre metafunktioner. Den ideationelle metafunktion deles yderligere i to: den eksperientielle og den logiske metafunktion⁷. Nærværende undersøgelse vil primært studere prostitutionens tematisering samt dens processer, aktører og omstændigheder. Dette analytiske fokus inkluderer derfor primært den eksperientielle og den tekstuelle metafunktion.

Den eksperientielle metafunktion repræsenterer en teksts Processer, Particpanter og Cirkumstantialer - altså hvad der i en tekst rent faktisk sker, hvem der står for udførelsen af dette og hvilke omstændigheder der knytter sig hertil. En Proces udgøres af et verbum, og udtrykker derfor meget overordnet hvad der sker i teksten. Til Processen er ofte knyttet en eller flere Particpanter, som afhængigt af procestypen bl.a. kan udgøres af personer, konkrete eller abstrakte genstande og mål. De identificeres ud fra deres participanttype og procestype, f.eks. som ansvarlige for Processen, modtagere af et objekt eller som bærere af en bestemt karakteristisk. Endeligt kan Processen finde sted under bestemte omstændigheder af forskellig art – disse er tekstens Cirkumstantialer.

Der skelnes overordnet mellem fire procestyper, som muliggør en klassificering af betydninger⁸. Disse procestyper består af: *Materielle Processer*, *Verbale Processer*, *Relationelle Processer* og

---

⁷ Halliday, 2014: 30.

⁸ Smedegaard & Hestbæk Andersen, 2005.

Mentale Processer. **Den Materielle Proces** realiserer tidsafgrænsede hændelser i den materielle, ydre og fysiske verden. Dette gælder eksempelvis verberne *at sælge* og *at skaffe*, hvor en bestemt aktør sælger eller skaffer et konkret objekt. **Den Verbale Proces** realiserer derimod al form for verbal aktivitet og adfærd, som det f.eks. er tilfældet med verbet *at tilbyde*, hvor en bestemt participant siger – her ved at tilbyde – noget, ofte til en anden part. **Den Relationelle Proces** realiserer beskrivelser af verden og udynamiske processer, der ikke indeholder konkret handling. Dette gælder f.eks. verberne *at være*, der klassificerer eller identificerer participanter, og *at leve*, der beskriver en participants eksistens. Endeligt realiserer **den Mentale Proces** beskrivelser af erfaringer og hændelser i den indre verden, herunder særligt tænken og sansen. Blandt denne procestype kan nævnes *at tro* og *at ønske*. Detaljerede underkategorier er tilknyttet hver af de fire procestyper, men denne undersøgelse vil dog primært forholde sig til de overordnede materielle, verbale og relationelle processer.⁹

I forlængelse heraf repræsenterer den tekstuelle metafunktion en teksts Thema, som er tekstens fokuspunkt eller udgangspunkt, og som så efterfølgende udfoldes i resten af teksten – tekstens Rhema.

En teksts Thema udgør altid den første del af en sætning, og kan bestå af en Participant, en Proces eller et Cirkumstantiale. Oftest er der i en tekst flere mulige Themaer, hvoraf det valgte indleder teksten. Themaet er den første del af en tekst, og er således en afsenders første frie valg. Det er derfor interessant at se på hvad netop det valgte Thema kan have af betydninger såvel som eventuelle alternativer.¹⁰

Sproget ses således fra et systemisk funktionelt lingvistisk perspektiv som værende funktionelt på den måde, at det er sprogets funktion at skabe betydninger i forskellige kontekster. Det er således en måde at begribe forståelsesmuligheder i de sprogligt fremførte diskurser¹¹. Det følgende afsnit vil i korte træk beskrive dette diskursive perspektiv.

---

⁹ Halliday, 2014: 213-224.

¹⁰ Ibid: 88-92.

¹¹ Fairclough, 2003: 133.

4.2 Kritisk diskursanalyse

Ifølge lingvisten Norman Fairclough er diskurser udtryk for forskellige perspektiver på verden. Med henvisning til sproget generelt, heriblandt også visualiseringer, henviser diskurs til at være et element af det sociale liv, således at diskurser bruges til at præsentere bestemte verdensbilleder. Dette gælder bl.a. processer, relationer og strukturer i den materielle verden samt tanker, følelser og overbevisninger i den mentale verden.¹²

Formålet med kritisk diskursanalyse er at kaste lys over den lingvistisk-diskursive dimension af sociale og kulturelle fænomener. I forlængelse af Hallidays systemiske og funktionelle tilgang til sproget, søger kritisk diskursanalyse at afdække de, igennem sproget, fremførte diskurser og konkrete perspektiver.

Diskurser udspringer af sproglige rammer og bidrager således til at konstituere den sociale verden, ligesom de også konstitueres af den sociale verden. Dette dialektiske forhold gør sig bl.a. gældende i forhold til at udtrykke forståelser gennem sproget, da sproget i dets diskursive størrelse i høj grad fungerer som middel både for forståelsesdannelse og forståelsesmodellering. Hermed anses sprog som diskurs for at være handlingsorienteret, idet man herigennem har mulighed for at påvirke verden. Diskurser kan i forlængelse heraf have en magtfuld rolle, eftersom effekten af dette kan have en ideologisk karakter formet af magtrelationer. At studere officielle begrebsdefinitioner af prostitution og sammenholde disse med en aktuel lovgivning, er derfor yderst relevant, da de kan have afgørende betydning for forståelsen af fænomenet og måden hvorpå det italesættes.

Faircloughs kritiske diskursanalyse omfatter tre analytiske traditioner:

- 1) **Tekst**, hvormed der opnås indsigt i hvorledes diskursive processer kan aflæses lingvistisk i bestemte tekster.
- 2) **Diskursiv praksis**, der belyser overordnede samfundsstrukturer.
- 3) **Social praksis**, der belyser hvorledes man begriber verden ud fra egne- og fællesskabte forståelser og regler – som en slags *common sense*.

---

¹² Fairclough, 2003: 124.

Tekst udgøres af både talt og skrevet sprog, og belyses her med Hallidays tekstanalyse. Hermed ses tekst som et produkt der tillægges mening – altså én mening frem for andre potentielle meninger, hvormed den tillagte mening eller betydning er udtryk for en diskurs. Diskurs kan således ses som en bestemt måde at tale på inden for rammerne af et bestemt perspektiv. En bestemt måde at tale på er i høj grad betydningsdannende eller -skabende, hvormed én diskurs giver mening ud fra ét perspektiv, men ikke nødvendigvis ud fra andre perspektiver.^{13,14}

Den **diskursive praksis** udgør vilkårene for tekstproduktionen bl.a. i form af eventuelt at være underkastet bestemte regler og rutiner som producentens baggrund for hvorledes eksempelvis prostitution italesættes frem for andre. Her udgør lovgivning en relevant faktor herfor, idet lovgivning repræsenterer helt særlige samfundsstrukturer- og normer.

Den **sociale praksis** udgøres af større eller mindre sociale grupper såsom familier, skoleklasser, dele af en befolkning eller nationaliteter. Hvorledes disse sociale grupper betegner virkeligheden, og dermed italesætter den, har indflydelse på den diskursive praksis, ligesom samfundsstrukturer kan virke konstituerende på de sociale praksisser. Den diskursive praksis og den sociale praksis skal derfor ses i forbindelse med hinanden fordi disse to praksisser udgør et dialektisk forhold. I dette tilfælde vil Järvinens teoretiske perspektiver fungere som overordnede perspektiver på prostitution inden for de nationale praksisser.

En diskurs repræsenterer altså dele af en verden fra et bestemt perspektiv – eller en bestemt forståelse – og diskurser er således med til at strukturere verden, hvormed sproget er en ressource til realisering heraf. En diskurs identificeres på baggrund af en teksts repræsenterede verdensperspektiver og dens primære temaer.

4.3 En sproglig analyse

Formålet med denne metodiske kobling er at belyse prostitutionens mulige forståelsesrammer – altså de mulige forståelser af prostitution der i forbindelse med forskellige perspektiver må være

---

¹³ Fairclough, 1993: 133-138.

¹⁴ Philips & Jørgensen, 1999: 72-87.

betydningsfulde i forhold til den aktuelle lovgivning herfor i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige. De to lingvistiske metoder giver nemlig sammen anledning til at belyse disse forståelsesmuligheder samt forståelsernes diskursive rammer, hvori fænomenet italesættes.

Denne undersøgelse tager således udgangspunkt i en tekstuel analyse. På komparativ vis vil de fremanalyserede forståelser af og perspektiver på prostitution, som de fremgår af begrebsdefinitioner i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige, diskuteres. Formålet med dette er at diskutere de implikationer forståelserne må have i forhold til det enkelte lands aktuelle lovgivning og de dertil knyttede perspektiver. Dermed begribes prostitution ud fra en lingvistisk tilgang, idet sproget er en af menneskets største ressourcer som kommunikationsmiddel.

Som udgangspunkt for analysen af begrebsdefinitionerne af prostitution vil det følgende afsnit i korte træk præsentere de aktuelle lovgivninger i Danmark, Norge og Sverige samt de umiddelbare baggrunde herfor.

5.0 DE JURIDISKE RAMMER

I det følgende præsenteres den aktuelle lovgivning inden for prostitution i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige. Præsentationen tager udgangspunkt i landenes aktuelle lovgivning.

Formålet med følgende redegørelse er først og fremmest at give et overordnet billede af den aktuelle juridiske situation i de tre lande, og derudover vil dette overordnede kontrolsperspektiv senere hen inddrages i forlængelse af den tekstuelle analyse.

5.1 Den danske lovgivning

Juridisk set har prostitution siden 1999 været tilladt i Danmark. Det er altså både tilladt at købe og sælge seksuelle ydelser såfremt den prostituerede er mindst 18 år. Til gengæld er rufferi, menneskehandel og børneprostitution kriminelt, hvilket bl.a. inkluderer at holde bordel, at forlede nogen til prostitution og på nogen måde at tjene penge på andres prostitution. Det gælder desuden også udlejning af eksempelvis hotelværelser og menneskehandel¹⁵. Således er det tilladt at tjene penge på at prostituere sig, og den samlede indkomst er skattepligtig. Dog er prostitution ikke anerkendt som et legalt erhverv, hvilket betyder, at man som prostitueret i Danmark derfor ikke har ret til de sociale ydelser, som man som borger ellers er berettiget til som skatteyder i det danske velfærdssystem.

I Danmark var det at prostituere sig i en lang årrække kriminelt inden den afkriminaliserende lovændring trådte i kraft i 1999.

Inden da havde prostitution været kriminelt siden 1683, og særligt i løbet af 1800-tallet vedtog man adskillige regulativer i en søgen efter at afgrænse og kontrollere prostitutionen yderligere.

---

¹⁵ Retsinformation, 2014: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=164192>

Eksempelvis vedtog man i 1815 et politiregulativ, hvormed man ønskede at kontrollere de prostituerede og at holde diverse kønssygdomme under kontrol. I lang tid var det almindeligt, at der førtes protokol over de prostituerede, og at de ugentligt blev undersøgt for kønssygdomme. I 1866 indførtes en ny lov, der kriminaliserede rufferi, og det blev et krav at de prostituerede lod sig protokolføre for at drive prostitution som erhverv. Senere legaliserede man bordeller, og i 1874 legaliserede man også myndighedskontrol af prostitution. Man pålagde de prostituerede indskrænkninger i den personlige frihed, hvilket blev fulgt op af en senere lovgivning, der bl.a. gjorde det ulovligt for prostituerede at bo sammen med deres børn, ligesom de blev pålagt at bære en slags uniform. Denne udstødelse ændredes dog markant, da det i 1895 ikke længere var et krav at føre protokol over de prostituerede.

I 1901 blev det igen kriminelt at holde bordel. Efter et helt århundrede med forholdsvis megen kontrol af prostitution, gennemførtes en kriminalisering af prostitution i 1906, og det blev således ulovligt at prostituere sig. Fra 1930 indførtes en delvis legalisering, idet det blev tilladt at prostituere sig såfremt det blot forekom som et bierhverv og at den økonomiske gevinst således ikke dækkede den prostitueredes fulde indkomst. I 1999 afkriminaliseredes prostitution fuldstændigt. Til gengæld blev det gjort kriminelt at købe seksuelle ydelser af mindreårige, og rufferi samt bordelvirksomhed er fortsat kriminelt. I 2002 ulovliggjorde man desuden menneskehandel.¹⁶

Historisk set har prostitution i Danmark således været grebet meget forskelligt an, dog med det udgangspunkt at have den prostituerede i fokus, hvorfor der i historisk henseende oftest refereres til den prostituerede når der tales om prostitution, ligesom der i en søgen efter at afgrænse og kontrollere fænomenets eksistens ofte refereres til den prostituerede.

---

¹⁶ KFUKs Sociale Arbejde: <http://kfuk.dk/content/prostitution>

5.2 Den norske lovgivning

I Norge har det siden 2009 været kriminelt at købe seksuelle ydelser. Dette er gældende for nordmænd der befinder sig i Norge såvel som uden for Norges landegrænser uanset lovgivning i det aktuelle land. Til gengæld er det legalt at sælge seksuelle ydelser, såfremt man er mindst 18 år. Indkomsten er skattepligtig, og man er som prostitueret i Norge også dækket af de sociale ydelser man som skattepligtig borger er berettiget til. Menneskehandel, rufferi og børneprostitution er, ligesom i Danmark, strafbart.^{17, 18}

Op gennem 1800-tallet førte man, ligesom i Danmark og mange andre lande i Europa, megen kontrol over prostitution - bl.a. i form af lægekontrol og protokolføring, hvilket særligt havde til formål at hindre spredning af diverse kønssygdomme.

Siden 1902 har prostitution været afkriminaliseret i Norge, dog med en række initiativer, såsom ændring af udlændingelovgivning og hygiejneforskrifter, med henblik på at regulere de prostitueredes handlinger. De senere år har man dog fokuseret mere og mere på køberens ansvar, hvilket resulterede i at man i 2009 netop kriminaliserede køberen.¹⁹

Formålet med den norske kriminalisering af købesex rummede ønsket om en dæmpet efterspørgsel og dermed et reduceret omfang af prostitution i Norge. Kriminaliseringen ønskedes at have en normgivende effekt, hvor hensigten var, særligt blandt mænd, en overvejende negativ holdning til køb af seksuelle ydelser. Derudover havde loven til hensigt at være virkemiddel i forlængelse af lovgivningen mod menneskehandel, rufferi og børneprostitution, hvormed sigtet var at gøre Norge til et mindre attraktivt sted herfor. Samtidig med dette lovgivningssamspil mentes det at kunne styrke situationen for sælgeren, der ville få muligheden for at melde køb og dermed eliminere 'dårlige' kunder. Hermed mentes det at man ville kunne forhindre, at mennesker drives til prostitution eller udsættes for menneskehandel, og man har altså med denne lovgivning

---

¹⁷ Lovdata, 2014: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10>

¹⁸ Store Norske Leksikon, 2014: <https://snl.no/prostitusjon>

¹⁹ Levende historie, 2009:

http://www.levendehistorie.no/levende/layout/set/print/forsidearkiv/gammelt_yrke_uoensket

ønsket at ramme køberne efter princippet om at det i høj grad er efterspørgslen, der er grundlag for prostitution og menneskehandel.

Lovgivningsændringen lagde op til, at prostitution skal ses i tæt sammenhæng med både loven mod menneskehandel, rufferi og børneprostitution. Sigtet med dette samspil var, at lovene tilsammen ville kunne give en større effekt eftersom sigtemålet med de enkelte love er det samme, men retter sig mod forskellige sider af problemområdet.

Bag lovgivningen lå en mangeårig proces i forhold til prostitutionsperspektivet, hvor lovgivningens eksistens blev en synlig markør på og et udtryk for en overordnet samfundsopfattelse af, at prostitution ikke er acceptabelt. Den angav således en retningslinje, der skulle være rammen for at påvirke samt ændre adfærd og holdning i forhold til prostitution.²⁰

5.3 Den svenske lovgivning

Som det første land i verden kriminaliserede Sverige i 1999 køb af seksuelle ydelser. Derudover er menneskehandel, rufferi og børneprostitution ligeledes kriminelt.

På den måde ligner den svenske og norske lovgivning hinanden, idet det i begge lande er helt legalt at sælge seksuelle ydelser, såfremt man er mindst 18 år, men ulovligt at købe seksuelle ydelser. Den indkomst der tjenes på prostitution er skattepligtig, og man er som prostitueret dækket af diverse sociale ydelser.^{21, 22}

Den såkaldte "sekkøbelov" i Sverige tog udgangspunkt i en samfundsmæssig interesse i at bekæmpe prostitution. Det antoges, at en kriminalisering af køberen kunne få en afskrækkende effekt, og at det ligeledes ville mindske den udenlandske interesse i at etablere prostitution i Sverige. I den svenske evalueringsrapport fra 2010 fremgår det, at årsagerne til at personer ender i prostitution varierer i bredt omfang, men at det, der primært opretholder prostitutionen, og

---

²⁰ Vista Analyse, 2014: http://www.regjeringen.no/pages/38780386/evaluering_sexkjoepsloven_2014.pdf

²¹ Lagen, 2014: <https://lagen.nu/1962:700>

²² Statens Offentliga Utredningar, 2010: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/14/91/42/ed1c91ad.pdf>

dermed fungerer som både prostitutionens og menneskehandlens eksistensgrundlag, er efterspørgslen på prostitution – altså i høj grad mænd, der køber sex.

I Sverige ses prostitution i forlængelse af menneskehandel, da en stor del af de kvinder der er involveret i menneskehandel, oftest fra østeuropæiske lande samt lande uden for Europa, i høj grad ender i prostitution. Denne sammenhæng mellem menneskehandel og prostitution er også grund til, at man netop kriminaliserede køberne lige så vel som menneskehandel og rufferi er kriminelt. I forlængelse af denne tilgang til prostitution bliver det derfor også irrelevant at skelne mellem frivillig og ikke-frivillig prostitution samt typer af og årsager til prostitution, eftersom det mere traditionelle fokus på den prostituerede flyttes til efterspørgeren – altså køberen, menneskehandleren og alfonseren. Det er netop efterspørgerne, der opretholder både prostitutionen og menneskehandlen, og det er således mere et spørgsmål om et menneskerettighedsperspektiv, hvor efterspørgeren ses som den, der udnytter en anden part til fordel for egen, eller en tredje parts, seksuelle behov. I forlængelse af dette perspektiv blev et købsforbud relevant som et vigtigt instrument i forebyggelsen og bekæmpelsen af handel med mennesker og seksuel udnyttelse.

Således blev loven vedtaget på baggrund af princippet om 'ingen efterspørgsel – ingen prostitution'. Sverige søgte på den måde også at anerkende det holdningsskift der allerede blev noteret i landet i slutningen af 1970'erne – et holdningsskift, der i høj grad skiller sig ud fra resten af Europa, hvor der generelt ses en mere traditionel indstilling til prostitution som en nødvendighed eller et behov. Der er således en tendens til at prostitution som princip synonymiseres med 'den prostituerede', der oftest er kvinde, men i Sverige ses prostitution derimod som et socialt fænomen, der inkluderer to (eller flere) personer.

Sexforbuddet i 1999 fik således til rolle at markere Sveriges overordnede indstilling til prostitution som en uacceptabel handling samt muligheden for at bekæmpe prostitution og de medfølgende skadevirkninger det har rent socialt.²³

---

²³ SOU, 2010.

5.4 Sammenhængen mellem prostitution og menneskehandel

Udgangspunktet for både den norske og svenske lovgivning læner sig op ad det faktum, at prostitution og menneskehandel oftest ses i tæt sammenhæng med hinanden. Sammenhængen mellem prostitution og menneskehandel blev kortlagt i en ny rapport til Europaparlamentet. Her anslås det, at 15% af prostituerede kvinder er havnet i prostitution grundet menneskehandel, og at dette tal i nogle europæiske lande er op mod 90%. Der ses her en tendens til at jo mere liberal en tilgang landet har til prostitution, des mere menneskehandel forekommer der. Rapporten viser også, at de fleste prostituerede er i alderen 13-25 år, og at op mod 70% kommer fra østeuropæiske lande samt lande uden for Europa. Det formodes at en stor del af disse kvinder kommer til Europa på grund af menneskehandel, hvormed det antages at der hører en vis ufrivillighed med.²⁴

5.5 Normskabende lovgivning

I forlængelse af ovenstående redegørelser for den aktuelle lovgivning i de tre nordiske lande, vil dette afsnit ganske kort diskutere lovgivningens rolle.

En lov har en helt særlig form for magt, den er en slags mekanisme – en regulerende én af slagsen – hvormed lovgivning kan siges at have en autoriserende og normskabende rolle i forhold til at opnå diverse idealer inden for et samfund, og det typisk i henhold til en specifik og ønsket adfærd.

Det kan diskuteres hvorvidt den nuværende danske lovgivning angiver nogen særlig normgivende retning. En kriminalisering af kunden, som i både Sverige og Norge, angiver et ønske om en normgivende effekt i forhold til at det ikke er okay at købe sig til seksuelle ydelser. I Sverige, eksempelvis, blev en kriminalisering af sexkøberne gennemført med det formål at 'opdrage' mænd og dermed udrydde prostitution efter princippet om at ingen efterspørgsel er lig med intet udbud²⁵. En afkriminalisering derimod angiver umiddelbart en vis accept, men afkriminaliseringen i Danmark har dog den undtagelse, at de prostituerede skal betale skat af deres indkomst på lige

---

²⁴ ICMPD, 2009.

²⁵ SOU, 2010.

fod med alle andre skattepligtige borgere på arbejdsmarkedet, men til gengæld ikke er omfattet af de sociale ydelser som de andre skattebetalende borgere har adgang til. Dette kan give anledning til at tænke på en vis dobbeltmorale, idet lovgivningen altså ikke synes at have nogen klare normgivende ambitioner. Det kan derfor synes uklart hvad meningen med afkriminaliseringen i 1999 var. Det hævdedes at den daværende lovgivning var forældet, og den daværende lovgivning havde da også været gældende fra 1906 med kun få direktivændringer undervejs.

6.0 FORSTÅELSER AF 'PROSTITUTION'

På baggrund af den juridiske og historiske situation vil dette afsnit søge at belyse hvorledes de tre lande begrebsliggør prostitution og hvilke forståelser der kan ligge heri. Denne tekstuelle analyse af begrebsdefinitioner udføres på baggrund af prostitutionens tre ordklasser: substantiv, adjektiv og verbum.

Analysens primære omdrejningspunkt vil som tidligere beskrevet være begrebernes tema og de handlinger eller begivenheder samt eventuelle omstændigheder og partcipanter, der knytter sig hertil. Analysen befinder sig således primært inden for den tekstuelle og den eksperientielle metafunktion som beskrevet i kapitel 4.0 "Metodisk tilgang".

I forlængelse af analysen vil det diskuteres, hvorledes disse forståelser er udtryk for forskellige diskurser og hvorvidt disse hænger sammen med de tre teoretiske perspektiver og det enkelte lands aktuelle lovgivning.

Analysen indledes med en kort introduktion til betydningen af at begrebsliggøre prostitution.

6.1 Prostitution som begreb

Forud for undersøgelsen er det relevant at overveje hvilken rolle det spiller når noget begrebsliggøres. Dette er interessant fordi det betyder en søgen efter at skabe mening og betydning. Når prostitution begrebsliggøres, tillægges det bestemte betydninger eller forståelser. En ikke-sprogliggørelse kan dog i lige så høj grad være kilde til at skabe betydning, men det er dog først ved den egentlig sprogliggørelse at betydningspotentialerne kan fremanalyseres. Disse er relevante at undersøge fordi de samtidig skaber bestemte diskurser, hvori prostitution inden for forskellige praksisser italesættes som noget helt bestemt, herunder særligt i forhold til bestemte kontrolsperspektiver. Denne sproglige begrebsliggørelse er derfor langt fra uvæsentlig – for måden man begrebsliggør et fænomen, og således søger at definere det, er konstituerende for

hvordan fænomenet rent faktisk betragtes, og samtidig er det potentielt konstruerende for hvorledes det i fremtiden opfattes. På den måde kan man sige at begrebsdefinitioner af prostitution på en og samme tid er meningsdannende og meningsmodellerende.

Dette er bl.a. tilfældet når ordbogsdefinitioner søger at definere begreber, hvilket kan ses som en måde at muliggøre en kategorisering af noget og at normalisere dette. Sådanne begrebsdefinitioner kan således være en måde at udtrykke en betydning eller et perspektiv, ligesom det kan fungere som en måde at meningsdanne. Ved at studere begrebsdefinitioner, som de eksempelvis fremgår af ordbøger, ses der bl.a. på hvilke facetter disse betydninger omfavner. Dette gøres i denne sammenhæng ud fra den antagelse, at Danmark, Norge og Sverige muligvis begrebsliggør prostitution på forskellig vis, og at landenes forståelser dermed ikke omfavner de samme facetter eller forståelser af prostitution.

Til at belyse undersøgelsens fokuspunkt tages der derfor udgangspunkt i begrebsdefinitioner af prostitution som de fremgår af de tre nordiske ordbøger: Den Danske Ordbog, Bokmålsordboka og Primas Svenska Ordbok. De tre ordbøger er udgivet i henholdsvis 2005, 2005 og 2003, og må således antages at gribe begrebernes betydning i nyere tid.

Begrebsdefinitionerne er valgt ud fra en antagelse om, at de er repræsentative definitioner inden for emnet, og med et ønske om at påvise sprogets mulige rolle i forhold til forståelser af og perspektiver på prostitution samt lovmæssige aspekter.

6.2 Danmark

I Den Danske Ordbog (2005) defineres prostitution således:

- **Prostitution**, sub: [a] det at tilbyde samleje og andre seksuelle ydelser mod betaling.
  - o [b] Det at fornære eller vanære (sig selv) for at opnå en (økonomisk) fordel.
- **Prostitueret**, adj:
  - o [c] Som tilbyder samleje og andre seksuelle ydelser mod betaling.
  - o (som sub): [d] person, især kvinde, som tilbyder samleje og andre seksuelle ydelser mod betaling.
- **Prostituere**, verb:
  - o [e] Stille til rådighed med seksuelle ydelser mod betaling.
  - o [f] Fornære el. vanære for at opnå en (økonomisk) fordel.

Temaet i sætning [a] udgøres af den handling, der knytter sig til verbet *at tilbyde*. Dette fokus understreges med sætningens indledning *det*, der netop som sætningsindleder kløver sætningen således, at der lægges ekstra tryk på det efterfølgende – nemlig *at tilbyde*. Det er altså selve *tilbydelsen*, selve den handling der ligger heri, der er sætningens fokus, og i mindre grad hvem der tilbyder, hvem der bliver tilbudt, hvad der tilbydes og under hvilke forudsætninger eller omstændigheder der bliver tilbudt. Faktisk inkluderes den der bliver tilbudt – i dette tilfælde prostitutionskunden – slet ikke i sætningen, hverken eksplicit eller implicit. Selve den aktør der står bag tilbydelsen – den prostituerede – inkluderes da også kun implicit på baggrund af verbets form. *Det at tilbyde* inkluderer nemlig implicit dén der tilbyder, og ikke eksempelvis den der bliver tilbudt. *At tilbyde* kan også betyde at invitere eller at byde. Sædvanligvis tilbydes eller inviteres der til noget, eksempelvis en handling eller en begivenhed, hvormed selve tilbyderen er ansvarlig for fastsættelse af rammerne for at handlingen eller begivenheden efter invitationen kan finde sted. Tilbyderen er altså ikke nødvendigvis ansvarlig for at den egentlige handling eller begivenhed rent faktisk finder sted. I *at tilbyde* knyttes derfor også en ansvarlig aktør for det der inviteres til, nemlig den prostituerede – ligesom det sædvanligvis er manden, der er ansvarlig for dansens mulige udførelse når han byder kvinden op til dans. Han er således ikke ansvarlig for at selve dansen rent faktisk udføres, han er blot ansvarlig for invitationen, og dermed for at åbne rammerne for

dansens mulige udførelse. I sætning [a] tilbydes der *samleje og andre seksuelle ydelser* og forudsætningen herfor er, at det er *mod betaling*. Alternativt kunne sætningen i højere grad have haft fokus på eksempelvis forudsætningen for handlingen, *mod betaling*, der siger noget om omstændighederne for det der tilbydes. Med selve betalingen i fokus, hvilket i så fald havde fjernet fokus fra selve invitationen og dermed også i nogen grad den ansvarlige for invitationen, kunne sætningen have lydt således: "Mod betaling at tilbyde samleje og andre seksuelle ydelser". *Mod betaling* må antages at komme fra en anden part som en slags udbytte, men i definitionen synes det i højere grad at sige noget om omstændighederne for invitationen end det, at der er en anden part involveret – betalingen siger altså noget om hvorfor eller hvorledes der tilbydes samleje og andre seksuelle ydelser. Dette fremhæves idet man har benyttet en substantivering af det oprindelige verbum *at betale*, hvormed en implicit aktør udelades fordi verbets handlingskraft og dertilhørende aktør så fjernes.

Omvendt kunne sætningen også have lydt således: "Det at sælge samleje og seksuelle ydelser mod betaling". *At sælge* havde, i modsætning til *at tilbyde*, i højere grad givet anledning til at associere til en køber, da sælger og køber oftest forefindes inden for samme sammenhæng og er gensidigt afhængige af hinanden. Fra et ansvarsmæssigt perspektiv havde det måske balanceret ansvarligheden hos begge parter, hvorimod kunden neutraliseres ved brug af *at tilbyde* – han tager så at sige blot imod invitationen. Hermed er prostitutionskunden faktisk slet ikke implementeret i begrebet prostitution. Samtidig havde *at sælge* været udtryk for en direkte aktiv handling, mens *at tilbyde* blot udtrykker en verbal handling, hvormed den faktiske handling – den seksuelle handling – gøres mindre væsentlig. Det er dermed tilbyderen, der byder sig til og har det egentlige ansvar for at handlingen overhovedet muliggøres.

At det er *den som* tilbyder, der implicit refereres til som ansvarlig aktør, understreges ved begrebsdefinitionens adjektiv (sætning [b]), hvor *den som* sættes i fokus. At være prostitueret er altså *den som tilbyder*. Hvem *denne* er, uddybes i forlængelse heraf i sætning [d], der definerer adjektivet som en *person, især kvinde*. Det er altså særligt kvinder, der byder op til samleje – ligesom en håndværker især er en mand – hvilket for det første lukker af for den frie associering i forhold til hvilket køn denne person kan have og desuden også udelukker eventuelle alfonser og andre bagmænd – i hvert fald de mandlige af dem. Såfremt der refereres til de prostituerede kan dette synes at anlægge en vis frivillighed hos de prostituerede, idet de selv tilbyder.

I modsætning hertil inkluderer verbet ingen aktører (sætning [e] og [f]) og åbner dermed i højere grad op for, at en tredjepart kan være involveret og ansvarlig for at *stille* noget *til rådighed* fordi fravælgelsen af aktører åbner op for en fri associering. Der refereres nemlig slet heller ikke til det objekt, altså hvad, der stilles til rådighed, såsom eksempelvis at stille *sig selv* til rådighed, at stille *sin krop* til rådighed eller at stille *et lokale* til rådighed. De forrige sætninger har konsekvent haft fokus på *det at tilbyde* og *den som tilbyder*, altså *især kvinder*, der både eksplicit og implicit har været inkluderet i definitionerne af prostitution som substantiv og som adjektiv. Det vil sige at der kan sættes lighedstegn mellem prostitution og primært det at tilbyde – der implicit refererer til kvinden der tilbyder – men også det at fornære eller vanære sig selv (sætning [b]) og mellem det at være prostitueret og den som tilbyder – der især er kvinder.

På den anden side åbner verbet op for associering bl.a. i form af involvering af en mulig tredjepart. Sætning [f] rummer blot at det at prostituere er lig med at fornære eller vanære, hvilket hverken udelukker at det er i forhold til sig selv eller en anden. Dette aspekt synes samtidig at rumme en vis negativitet i forhold til prostitution.

6.2.1 Dansk diskurs og perspektiv

Den danske begrebsdefinition antyder altså en diskurs, hvori prostitution italesættes som en invitation til samleje – *en tilbyder-diskurs*. En tilbyder-diskurs, hvor tilbyderen fornærer sig selv ved at tilbyde seksuelle ydelser mod et økonomisk udbytte, som ikke antyder nogen særlig nødvendighed i forhold til at opnå noget eller at befinde sig i en problematisk situation, og dermed kan synes mere eller mindre frivillig. En tilbyder-diskurs, der ikke inkluderer nogen tilbudte eller inviterede. Denne diskurs lægger umiddelbart i langt højere grad vægt på at rammerne for den eventuelle handling eller begivenhed finder sted end på selve den seksuelle handling eller begivenhed, hvilket muligvis også determinerer, hvorledes fænomenet som problem gribes an: eftersom det er tilbyderen selv der byder sig til og dermed er ansvarlig for begivenhedens mulige eksistens, kan det signalere at det er tilbyderen, der anses for at være problemet i fænomenets eksistens. Inden for denne diskurs italesættes og inddrages kun én person – den prostituerede – hvilket er interessant i forhold til at den seksuelle handling kræver mindst to personer, hvoraf den anden part må være den, der står bag betalingen.

Man kan således sige, at man inden for denne diskurs synonymiserer prostitution med den prostituerede, hvorfor det i en søgen efter at bekæmpe, begrænse eller kontrollere prostitution synes oplagt at fokusere på den prostituerede og hendes handlinger. Dette er dog ikke tilfældet i den danske praksis, hvilket muligvis kan forklares ud fra det funktionalistiske faktum, at prostitution dels altid vil eksistere uanset kontrol og dels er en nødvendighed i samfundet. Nødvendigheden skyldes at ikke alle mænd kan opnå seksuel tilfredsstillelse inden for de ægteskabelige rammer eller det ikke-kommercielle marked som samfundet tilbyder. Dertil byder den prostituerede selv til, hvorfor hun synes at befinde sig i prostitution mere eller mindre frivilligt. På baggrund af dette hverken kan eller skal prostitution kontrolleres, hvilket muligvis kan medvirke til at forklare den aktuelle ikke-lovgivning i Danmark. Så i stedet for at straffe den prostituerede, der netop inden for denne diskurs synes at bære en del af ansvaret for prostitutionens tilstedeværelse og dermed ville være oplagt at kontrollere såfremt fænomenet ønskes kontrolleret, så synes den eneste rette måde at kontrollere prostitution på at kontrollere eventuelle utilsigtede følgevirkninger såsom misbrug og kriminalitet, og dermed lade prostitutionen være et anliggende mellem den prostituerede og kunden. Misbrug og kriminalitet må dog siges at kunne forstås bredt, men på baggrund af den juridiske kontekst i den danske praksis har man netop indført lovgivning mod både børneprostitution, menneskehandel og rufferi.

6.3 Norge

Ifølge den norske definitions- og retskrivningsordbog (Bokmålsordboka, 2005) defineres prostitution således:

- **Prostitusjon**, sub:
  - [x] offentlig utskjemming; blottstillelse
  - [a] det å tjene penger på, leve av tilfeldige seksuelle forbindelser, ervevsmessig utukt
- **Prostituert**, adj: [b] som tjener penger på, lever av tilfeldige seksuelle forbindelser
- **Prostituere**, verb: (lat. 'stille offentlig fram')
  - [x] Blottstille; skjemme ut, bringe i vanry.
/ **prostituert sig**, refl.: [x] skjemme se gut; nedverdige seg.
  - Refl.: [c] ta seg betalt for seksuelle tjenester, selge seg.

Temaet i sætning [a] udgøres af verbet *å tjene penger*, hvilket markeres med sætningsindlederen *det*, der kløver sætningen og dermed markerer det ønskede fokus som kommer efterfølgende. Med prostitution refereres der således i langt højere grad til det at tjene penge end selve begivenheden, den seksuelle handling eller de inkluderede aktører. Verbet inkluderer dog, på grund af dets form, implicit den person, der tjener pengene. Hvem denne implicitte aktør er, henvises der dog ikke til, hvormed det kan antages at være den prostituerede selv, men dog ikke udelukker en eventuel tredjeperson, der kan tjene penge på at få andre parter til at prostituere sig.

Det valgte fokus udtrykker en aktiv handling, der inkluderer et økonomisk aspekt. Dette fokus antyder, i modsætning til den danske begrebsdefinition, ikke noget ansvar i forhold til at fremsætte rammerne for den seksuelle handlingens mulighed eller i forhold til handlingens egentlige udførelse. I den danske sammenhæng er det økonomiske aspekt ligeledes inddraget, dog ikke som en del af processen, men nærmere som en omstændighed i forhold til eller forudsætning for invitationen. I denne norske begrebsdefinition synes handlingen i 'at tjene penge' derfor at være prostitutionens fokus. Dertil understreges graden af indtjeningen idet de indtjente penge er noget der leveres af, og altså i en eller anden grad må forekomme som en fuldtidsbeskæftigelse som der dermed kan leveres af. Denne del af sætningen, *leve av*, kunne alternativt have været udeladt uden at ændre sætningen synderligt, men den synes at have et virke i forhold til at understrege omstændighederne for indtjeningen – netop at der ikke bare tjenes penge, men at det rent faktisk er noget der leveres af, både økonomisk og beskæftigelsesmæssigt, hvilket gør det til en levevej. Dertil forekommer indtjeningen på baggrund af *tilfældige seksuelle forbindelser*, hvormed *tilfældig* kan referere både til at den seksuelle handling er tilfældig og til at relationerne er tilfældige – altså at tilfældigheden understreger at varigheden for handlingen med den enkelte forbindelse er tilfældig og ikke langvarig. Sætningens afslutning, *erhvervsmessig utukt*, synes at referere til en handling, der ikke er acceptabel eller anderkendt, at det fra et erhvervsmæssigt perspektiv vanærer erhvervslivet, eller at det i hvert fald omfatter en handling, der i en eller anden grad synes erhvervsmæssigt at stride imod de eksisterende normer. Denne del af sætningen kunne ligeledes have været undladt, hvilket ikke ville have ændret på sætningens fokus, men den markerer netop perspektivet på prostitution – at det er en levevej og at den ikke er acceptabel.

Definitionen af at være prostitueret (sætning [b]) understreger et fokus på *dén som tjener penge* og som *lever av* denne indtjening på baggrund af tilfældige seksuelle forbindelser, hvilket i forlængelse af et fokus på netop denne proces ekskluderer andre parter. Dette fordi verbet i sig selv ikke nødvendigvis kræver en udfører og en modtager, hvilket netop er tilfældet her, hvor der altså ikke er nogen modtager i forbindelse med indtjeningsprocessen eller den der tjener pengene.

Ses der på definitionen af verbet, er fokus på at *ta seg betalt*, og understreger i sin reflektive form dermed, at det er den prostituerede selv, der tager penge for at udføre en handling i modsætning til en eventuel tredjepart som hvis sætningen alternativt havde lydt: "At tage betaling for seksuelle tjenester". I så fald havde man udeladt hvem der tager imod betalingen eller hvortil betalingen går, hvilket havde åbnet op for eventuelle andre parter end den prostituerede selv. I forlængelse heraf beskrives denne handling som værende lig med at *selge seg*, hvilket både understreger den aktive handling det signalerer at prostituere sig, og at det netop er den prostituerede, der sælger sig selv og ikke en eventuel alfons eller anden bagmand der sælger hende. I forhold til de danske forståelsesrammer synes 'at tage sig betalt' og 'at sælge sig' i højere grad at have en negativ klang end 'at tilbyde sig' samtidig med at det udtrykker handlekraft. Til denne aktive handling er det objekt som sælges personen selv.

Både substantivet og verbet (sætningerne [x]) favner desuden om det at *blottstille* – at vanære – hvilket ikke nødvendigvis ligger op til den seksuelle kontekst og det økonomiske aspekt, der ellers forstås ved prostitution. Med denne definitionsdimension læner begrebet sig i højere grad op ad den oprindelige latinske betydning, der netop betyder 'at stille offentligt frem'. Det vil sige at prostitution også er tilfældet hvis man eksempelvis blotstiller eller vanærer andre uden involvering af en seksuel handling. Dette forklarer muligvis hvorfor den norske forståelse udtrykkes af et økonomisk ladet verbum i henhold til prostitution i seksuel kontekst. Hermed tages to af Järvinens fem variabler i norsk praksis i brug til at skildre og definere prostitution fra andre både generelle handlinger samt andre seksuelle handlinger.

6.3.1 Norsk diskurs og perspektiv

Den norske praksis antyder ikke nogen ansvarlige i forhold til hvem der er den tilbydende eller opsøgende part, og der er således ikke nogen 'at give skylden', så at sige. Diskursen fokuserer derimod i langt højere grad på, at prostitution er en økonomisk drevet handling – *en økonomi-*

diskurs eller *indtjenings-diskurs* – der dog hverken antyder nogen grad af nødvendighed eller frivillighed. Dette kan anses som en måde at skubbe ansvarsfordelingen bort eller simpelthen at undgå denne fordeling og dermed også det problematiske aspekt af fænomenet. Ligeledes kan det være et udtryk for at ansvarsfordelingen er ligegyldig og irrelevant muligvis fordi fænomenets eksistens måske bare er uønsket. Dermed bliver en italesættelse heraf også irrelevant. Dette er dog blot formodninger, der i øvrigt ikke synes at kunne afspejle noget konkret perspektiv ej heller belæg for den aktuelle lovgivning i Norge. Selv om ikke-italesættelsen kan antages at være grund til en ønsket ikke-eksistens af fænomenet, hvormed kriminalisering af kunden kan være en mulig måde at udføre kontrol, giver det ikke direkte adgang til at kriminalisere kunden frem for den prostituerede, og det slet da kunden hverken explicit eller implicit inkluderes i diskursen. Diskursen har udelukkende inkluderet den prostituerede, idet det er hende der må antages at tjene pengene. På trods af at den prostituerede er den eneste implicite aktør i begrebsdefinitionen er der dog ingen klang af at hendes rolle er problematisk, dog lige med undtagelse af, at handlingen anses for at være utugtig. Dette kan atter lede til det faktum at prostitution som fænomen er uønsket, hvormed det altså ikke er de involverede parter som sådan der er problematiske. Dette leder dog heller ikke til nogen bestemt forklaringsmodel eller kontrolsperspektiv i forhold til den aktuelle lovgivning i Norge.

Dertil er diskursen interessant fordi der skelnes mellem prostitution som værende af seksuel karakter og som en blotstillelse hvor der vanæres eller nedværdiges mere i al almindelighed. Begrebsadskillelsen er dog ikke entydig, og begge antyder samtidig en vis negativitet i forhold til at gerningen er utugtig og nedværdigende. Denne dobbelte begrebsdefinition er muligvis forklaring på hvorfor diskursen ikke afspejler eller afspejles i lovgivningen, idet begrebet ikke nødvendigvis rummer seksuel handling. På den måde må forståelsen af begrebet være relativ og afhængig af den enkelte kontekst. Dermed må forståelsen være konstrueret i sociale interaktioner, hvormed sociologiske bevæggrunde såsom en følelse af fællesskab bl.a. er drivkræfter i forhold til bestemte normer. Dette kan bekræfte begrebets relativitet og mere flydende afgrænsning. Det interessante ved dette er, at Norge har kriminaliseret købesex gældende for nordmænd i og uden for Norges grænser uanset lovgivnings udformning uden for Norge. Hermed har man måske netop søgt at begrænse de diskursive ændringer der eventuelt finder sted når man bevæger sig uden for egne landegrænser. Det giver dog ikke direkte adgang

til et bestemt kontrolsperspektiv, ej heller i henhold til at kriminalisere kunden. For idet prostitutionskontrollen inden for det sociale interaktions perspektiv både former prostitutionen såvel som prostitutionen former kontrollen, har en kontrol af kunden været en mulig løsning, men er ikke nødvendigvis den eneste løsning. Denne løsningsmodel må nødvendigvis ses i samspil med både den på det tidspunkt allerede indførte tilsvarende model i Sverige samt diverse andre politiske og samfundsmæssige aspekter som en lovgivning altid indebærer. Derudover er det formentligt ikke uvæsentligt, at netop denne norske ordbogsudgivelse er udgivet inden man i Norge indførte lovgivningen vedrørende kriminalisering af købesex. I modsætning til Norge er både de danske og svenske udgivelser udgivet efter den aktuelle lovgivnings indførsel. Hvorvidt de i begrebsliggørelsen forankrede forståelser har formet sig anderledes i senere udgivelser eller om disse begrebsdefinitioner har været en del af en proces, der i 2009 førte til lovændringen må derfor være interessante aspekter.

6.4 Sverige

Ifølge den svenske ordbog (Prima, 2003) defineres prostitution således:

- **Prostitution**, sub: [a] det att leva som prostituerad äv. allmännare, särsk. [b] om att ta emot pengar för ngt som brukar göras ideelt e.d.
- **Prostituer/ad**, adj: ofta substantiverat [c] som skaffar sig inkomster genom att erbjuda sin kropp till sexuellt utnyttande mot betalning.
- **Prostituer/a**, verb: ofta refl. [d] erbjuda (sin kropp) till sexuellt utnyttjande mot betalning. [e] Äv. i fråga om annan förnedrande handling mot betalning.

Temaet i sætning [a] udgøres af *att leva* og understreges yderligere af den sætningsindledende kløvning, *det*, der netop har til formål at understrege det efterfølgende. Dette fokus ekspanderes af *som prostituerad*, hvormed der refereres direkte til ordets adjektive form – altså det at være prostitueret. Prostitution defineres således som en relationel proces, hvortil der ikke umiddelbart er tilknyttet nogen karakteristik eller egenskab, som ellers er typisk for denne processtype. I den

henseende er ordvalget *att leva* interessant i forhold til at der ligeså vel kunne have stået "det at være prostitueret", hvilket havde fremhævet den direkte sammenhæng mellem prostitution og det at være prostitueret. Det havde samtidig impliceret en form for karakteristik eller identitet i forhold personen – altså at prostitution således ville kunne være et persontræk lige som "det at være sympatisk" kan være det. Ved at benytte *att leva* antydes prostitution derimod at være en levemåde.

Sætning [b] udfolder definitionen med den forklaring, at prostitution er *att ta emot pengar*, hvilket både antyder et økonomisk aspekt, og implicit sætter fokus på den der tager imod pengene i modsætning til den der giver pengene. Omstændighederne for at tage imod pengene er, at der *gøres något som brukar göras ideelt*. Det interessante her er, at det ikke beskrives hvad der *gøres* – blot at der *gøres något*, hvilket åbner op for fri associering. Dertil beskrives prostitution som noget der på normalvis *gøres* frivilligt, men det udelukkes således ikke, at det også kan forekomme ufrivilligt. At det her er *att ta emot pengar* der er udgangspunktet, *gør* det dermed samtidig mindre relevant hvad aktiviteten egentlig indebærer og hvorvidt det forekommer frivilligt eller ej.

Prostitution er altså noget man lever af, hvilket understreges i definitionens adjektiv (sætning [c]), der beskriver den prostituerede som værende den *aktør*, der *skaffar sig inkomster*. 'At skaffe sig noget' refererer til en konkret hændelse udført af en aktiv aktør samtidig med at det også refererer til en form for nødvendighed i modsætning til eksempelvis 'at tjene'. At skaffe sig *inkomst* synes umiddelbart mere abstrakt end 'at skaffe sig penge', og understreger samtidig, at det er noget man lever af i modsætning til penge, der ikke nødvendigvis udgør en reel indkomst og samtidig synes mere materialistisk. Midlet til at skaffe sig indkomst er *att erbjuda sin kropp till sexuellt utnyttande*. I forlængelse af begrebets substantiv konkretiseres det her *hvad* det er for noget der *gøres*, *att erbjuda*, hvad midlet for tilbuddet er, *sin kropp*, og med henblik på hvilken begivenhed, *sexuellt utnyttande*. Denne seksuelle udnyttelse synes at mindske sandsynligheden for at det normalvis *gøres* frivilligt, særligt i lyset af at det *gøres* for at skaffe sig en indkomst, og altså er et økonomisk levegrundlag.

Det økonomiske aspekt fremhæves med sætningens slutning *mot betalning*, der umiddelbart sagtens kunne have været udeladt idet det allerede er impliceret i indkomsten. Det synes dog at kunne give et belæg for hvorfor den prostituerede netop tilbyder eller inviterer til at udnytte sin

egen krop, altså at hun netop gør det mod betaling for at skaffe sig et økonomisk levegrundlag. Frivilligt eller ej udtrykker det i høj grad en vis økonomisk nødvendighed. Ved at slutte sætningen sådan inkluderer det til dels et aspekt af, at der også er en person, der betaler – altså som ansvarlig aktør for betalingen. Derudover synes det i højere grad at skabe rum for, at der foregår en byttehandel mellem den prostituerede og den betalende – den prostituerede tilbyder sin krop til seksuel udnyttelse og den betalende udfører betalingen. Denne byttehandel er således grundlaget for at den prostituerede skaffer sig indkomst. Den seksuelle udnyttelse kunne lige så vel have været udeladt, men udvider netop tilbydelsen af egen krop, og siger på den måde noget om de konkrete forhold for invitationen. Et alternativ kunne have været "at tilbyde sin krop mod betaling", hvormed de seksuelt udnyttende omstændigheder havde været udeladt. Det havde måske haft en højere klang af en vis frivillighed eller positivitet, idet den prostituerede selv tilbyder sin krop, altså selv byder eller inviterer. Udnyttelsen gør det mere ufrivilligt, uønskeligt eller ubehageligt, hvilket understreger nødvendigheden af at skaffe sig indkomst – det gør det til noget negativt og nødvendigt at leve som prostitueret.

Ifølge definitionen af verbet (sætning [d]), der beskriver begrebet som en proces eller handling, betyder det at prostituere altså at *erbjuda sin kropp*. Hermed antages en implicit aktør – den prostituerede – at være hovedansvarlig for handlingen, eller i hvert fald ansvarlig for opsætningen af rammerne for en mulig handlingsudførelse, idet det er denne der inviterer. Det der inviteres til er dog krænkende, det er seksuel udnyttelse. Så selv om den prostituerede selv inviterer og indvilliger sig med den seksuelle krænkelse så udføres selve den seksuelle krænkelse i samarbejde med en anden part – den der betaler – for at opnår et økonomisk levegrundlag. Sætning [e] refererer afsluttende til, at det at prostituere også er tilfældet når der udføres *annan förnedrande handling* og altså ikke nødvendigvis kun er gældende for udførelse af samleje – såfremt det er *mot betalning*.

6.4.1 Svensk diskurs og perspektiv

Den svenske begrebsafklaring synes således at antyde en diskurs, hvori prostitution forstås og italesættes som en nødvendig levemåde med henblik på at skaffe sig et økonomisk levegrundlag – *en levemåde-diskurs* eller *nødvendigheds-diskurs*. En diskurs, hvor den prostituerede mere eller mindre frivilligt selv tilbyder sin krop på baggrund af en vis nødvendighed, og den seksuelle og

fornedrende handling, som den prostituerede tager imod penge for, er lig med udnyttelse fra betalerens side.

Denne diskurs synes at udtrykke et ulige forhold mellem manden og kvinden, idet kvinden nødvendigvis prostituerer sig for at opnå socioøkonomiske fordele. Hermed er kvinden underordnet manden, der inden for prostitution udnytter kvinden.

Selv om den prostituerede selv tilbyder sin egen krop, udnytter køber den prostitueredes nødvendige situation, der netop er grund for prostitutionen, hvilket i større omfang gør situationen til et socialt problem. Dette feministiske perspektiv på prostitution synes da også at determinere hvorledes fænomenet gribes an i svensk praksis – nemlig ved indføring af kønsselekeret kontrol ved, der straffer køber. For selv om den prostituerede selv tilbyder sig, vil prostitution, grundet den prostitueredes mere eller mindre problematiske situation, eksistere så længe den betalende kunde er der. At det er kunden, der anses som problemet, skyldes netop at han udnytter den prostitueredes situation, som hun befinder sig i af nødvendighed. Hun skal således ikke straffes, men hjælpes gennem socialpolitiske initiativer.

7.0 SPROG OG LOVGIVNING

På baggrund af en lingvistisk analyse er mulige forståelser af fænomenet prostitution i Danmark, Norge og Sverige blevet belyst.

Det følgende afsnit har til formål at diskutere disse forståelsesmuligheder og det særligt i forhold til eventuelle implikationer i de forskellige forståelser og hvad dette kan have af praktisk betydning. Således søger dette afsnit at afrunde den lingvistiske analyse og vil desuden indeholde en kort diskussion af undersøgelsens overordnede tilgang til prostitution.

7.1 Prostitution i Danmark, Norge og Sverige

Analysen viste at der i begrebsdefinitionerne af prostitution findes forskellige forståelser i de tre lande. Særligt Danmark og Sverige adskiller sig markant, idet den prostituerede i den danske diskurs selv tilbyder sig mens dennes gerninger i svensk diskurs i højere grad italesættes som en nødvendighed.

De tre analyser viste dog også visse fællestræk, hvoraf et af de mere iøjefaldende træk er måden hvorpå begrebets substantiv tematiseres – nemlig med et verbum. Dette er interessant fordi et substantiv oftest udgøres af konkrete genstande, såsom *en stol*, eller mere abstrakte og tænkte genstande, f.eks. *et spørgsmål*. Substantiver er således en ordklasse, der omfatter både ting, levende væsner, fænomener såsom *et vejr* samt begivenheder som eksempelvis *en fest*. En stol kunne eksempelvis defineres således: "et møbel, sædvanligvis bestående af fire ben, et sæde og et ryglæn". Hermed defineres stol som en konkret genstand – et møbel. At alle tre analyser definerer substantivet *prostitution* med brug af et verbum understreger muligvis fænomenets aktive aspekt, altså at fænomenet rummer en aktiv handling i modsætning til eksempelvis "et udbud af samleje og andre seksuelle ydelser mod betaling" som mere fokuserer på en begivenhed. Ved at tematisere prostitution med et verbum inkluderes den person der står bag verbet, altså den handling, der hører til det enkelte verbum, i de tre definitioner, hvilket ikke havde været muligt

uden brug af verbet. I så fald havde det været nødvendigt at inkludere denne person helt eksplicit hvis personen ønskedes inkluderet. I alle tre analyser refereres der således implicit til den prostituerede – den sælgende kvinde – som den aktør der står bag handlingen. En anden forklaring på brugen af verbum til definition af substantivet kan muligvis findes i begrebets oprindelige afledning fra netop det latinske verbum *at prostituere*, der betyder 'at stille frem til offentligt skue', hvormed ordet i dets naturlighed rummer en handling som er blevet bibeholdt i ordets substantiviske form. Derfor er det måske naturligt, at begrebsdefinitionerne både rummer dette aktive aspekt samt den dertilhørende implicite aktør.

I forlængelse heraf har de tre analyser nemlig også det til fælles, at de alle inkluderer den prostituerede og ikke prostitutionskunden eller begge parter. Til dette er det dog vigtigt at påpege at det er den prostitueredes rolle og ikke den prostituerede som sådan der inkluderes. Med dette menes at det eksempelvis er den prostitueredes rolle *å tjene penge*, hvilket netop understreger den handling der er tilknyttet rollen, og altså ikke siger noget om den prostitueredes karakteristika eller identitet. Således kan man sige at begreberne karakteriserer den prostituerede på baggrund af en handling og altså ikke ud fra hvordan den prostituerede er som person eller ser ud. En forklaring på denne form for inkludering kan muligvis også findes i begrebets oprindelse, idet 'at stille frem til offentlig skue' implicit inkluderer den aktør der stiller noget frem, hvormed der kan refereres til den prostituerede, der opfattes som værende den af de inkluderede parter, der *tilbyder*, som netop det danske begreb beskriver det. Dette aspekt gør det dog ikke mindre interessant for forståelsen af fænomenet og hvorledes det italesættes, for det kan synes at skabe en helt særlig grundlæggende diskurs, hvori den prostituerede anses som værende den ansvarlige – den af de involverede parter, der udfører det *utugtige* arbejde, som det i norsk praksis beskrives. Hvorvidt det i prostitution, som vi kender fænomenet i dag, udelukkende er den prostituerede der *tilbyder* og ikke kunden der eksempelvis *opsøger* seksuelle ydelser kan diskuteres, og det særligt i forhold til specifikke prostitutionsformer. Dette aspekt vil dog ikke uddybes yderligere, men det er alligevel relevant at nævne fordi ansvarsfordelingen i forhold til at udføre kontrol og ansvarliggørelse af fænomenets eksistens synes at være en gennemgående del af diskurserne. Sprogliggørelsen af den ansvarlige rolle og hvorledes fænomenets problematikker gribes an rent sprogligt er nemlig ikke uden betydning: en så fastgroet diskurs kan have en normaliserende effekt i forhold til det enkelte individs forståelse og opfattelse af prostitution. Hvis diskursen i sin

fastgroethed i højere eller mindre grad bliver statisk og determineres ud fra et bestemt perspektiv, bliver sprogets mulighed for at holdningsmodellere irrelevant fordi forståelsen netop er så fastsat inden for diskursen. Dette umiddelbare fokus på den prostitueredes rolle afspejler sig også i de teoretiske perspektiver, hvilket kan synes at bekræfte en fastgroet og måske forsnævret diskurs. Dette kan nemlig have en betydning i forhold til fænomenets problematisering, hvilket er et omdiskuteret emne i offentlig debat om lovgivning for og imod prostitution, idet det determinerer typen af prostitutionskontrol som det teoretiske felt også skildrer det. Denne teoretiske og diskursive forsnævring af fænomenet kan derfor have en afgørende betydning først og fremmest for opfattelsen af fænomenet og også for fænomenets vilkår samt eksistens.

I forlængelse af en søgen mod at pålægge ansvar og gribe fænomenets problematikker an bliver diskussionen om køberansvar også interessant fordi dette netop objekteres gennem sproget. I mange andre 'brancher' er der et enormt fokus på forbrugeren og køberen i forhold til at opfordre denne til at handle både socialt ansvarligt og miljøvenligt. Med en mere eller mindre fuldstændig ekskludering af dette aspekt inden for prostitutionen bliver denne debat dog dels irrelevant dels umulig fordi denne part per definition ikke er en del af fænomenet.

7.2 En teoretisk forsnævring?

Samtidig synes den teoretiske forsnævring også at komme til udtryk i de tre beskrevne perspektiver, der kun beskriver normaliteten i at mænd har behov for det prostituerede marked for at få sit iboende seksuelle behov tilfredsstillet. Der kan bl.a. stilles spørgsmålstejn til hvorvidt der ikke også findes en gruppe af mænd, der ikke deler denne tilsyneladende normale tendens i at have et seksuelt behov, som kun kan tilfredsstilles hos prostituerede kvinder.

I forlængelse heraf er det da også interessant at se på hvilke af dette teoretiske perspektivs fem definitionsdimensioner der er til stede i de tre nordiske landes definitioner. Alle tre lande italesætter prostitution som et fænomen med et økonomisk aspekt, dog i forskellige grader. For mens det i Sverige ser ud til at være en væsentlig tematik er det i Danmark blot et aspekt, der siger noget om omstændighederne for de seksuelle handlinger inden for prostitution. Samtidig antyder Sverige en vis nødvendighed i forhold til at skaffe sig en indkomst, hvilket på baggrund af nødvendigheden også signalerer en vis ikke-selektivitet. Derimod er prostitution i Danmark mere

noget som den kvindelige prostituerede selv tilbyder, hvormed en højere selektivitet kan antydes. I norsk praksis derimod italesættes det økonomiske aspekt i forhold til at tjene penge på samme måde som der kan tales om at tjene penge i forbindelse med andre typer af jobs. Samtidig rummer den norske diskurs dimensionen 'tilfældighed', men denne tilfældighed bliver dog ikke konkretiseret. Således er det altså kun to ud af teoriens fem definitionsdimensioner der rent faktisk er til stede i begrebsdefinitionerne. Dette betyder ikke nødvendigvis at de øvrige tre er irrelevante, men det er interessant i forhold til de diskurser det lige så vel skaber at udelade som at inkludere.

7.3 Den sproglige tilgang

Ved at undersøge forståelser af et fænomen alene ud fra begrebsdefinitioner ses der bort fra de eventuelle dynamiske og relationelle betydninger, der skabes i samspillet mellem mennesker, hvor betydningen og forståelsen er noget der opnås i fællesskab under samtale og debat. På den måde kan man sige at prostitution til dels får en mere statisk karakter. Denne statiske karakter synes dog alligevel knap så stærk, idet fænomenet netop er undersøgt ud fra den antagelse, at der muligvis forefindes forskellige forståelser af prostitution fra land til land. Denne antagelse forudsætter et vist konstruktionistisk perspektiv, der kan minde en del om det sociale interaktionsperspektiv. Dette teoretiske perspektiv hævder netop, at prostitution er relativt og socialt konstrueret, og dermed varierer med tiden og i forskellige samfund. Dette har dog ikke været et metodisk forud antaget perspektiv på undersøgelsen, men nærmere været en måde at begribe fænomenet som det lader sig italesætte og de hertil forankrede forståelser. Samtidig kan dette teoretiske perspektiv dog forklare hvorfor det overhovedet er muligt, at der findes forskellige forståelser af prostitution i de tre undersøgte lande.

Hertil kan der naturligvis stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt der rent faktisk slås op i opslagsværker for at læse sådanne definitioner. Med et formentligt begrænset antal opslag bliver begrebsdefinitionernes ordlyd og deres konstruerende kraft nemlig begrænset, og det må dermed være tvivlsomt hvorvidt definitionerne af prostitution rent faktisk begrebsliggør en af folket delt forståelse af fænomenet.

Dertil er definitionsteksterne forfattet af ganske få forfattere, og analyserne er foretaget uden noget videre kendskab til disse individers brug af kilder. Dernæst ville et nærmere kendskab til både de pågældende definitioner og opslagsværkers overordnede formål være relevant at kende til. Her må det nemlig være væsentligt hvorvidt opslagsværkerne eksempelvis har til formål at dokumentere eller beskrive. Denne undersøgelse har dog ikke haft mulighed for at behandle dette aspekt yderligere, men en tilføjelse eller forlængelse af nærværende undersøgelse rummende dette aspekt ville være interessant i forhold til begrebsdefinitionernes relevans.

At undersøgelsen alligevel har taget udgangspunkt i opslagsværkers begrebsdefinitioner skyldes bl.a. denne tilgangs mulige sammenlignelighed hos de tre undersøgte lande, og selvom definitionerne ikke nødvendigvis favner den praktiske forståelse og italesættelse af prostitution har de dog formålet at virke som et udgangspunkt herfor uden nogen direkte indblanding af personlige eller politiske holdninger til emnet.

7.4 Sprogets rolle

Et andet interessant aspekt er vigtigheden af netop den sproglige begrebsliggørelse af prostitution – altså at måden hvorpå prostitution italesættes og defineres, som tidligere nævnt, er både meningsdannende for hvordan fænomenet opfattes samt meningsmodellerende i forhold til hvordan fænomenet i fremtiden kan opfattes. Dette er gældende for både begrebsdefinitioner såvel som lovgivning – herunder både reel lovgivning samt ikke-eksisterende lovgivning. Begge dele er valg, og en ikke-eksisterende sprogliggørelse kan være mindst lige så betydningskabende som en egentlig sprogliggørelse. Således angiver både begrebsdefinitioner og de til emnet knyttede lovgivninger et normativt grundlag, som både kan være udtryk for en faktisk forståelse eller ønsket om en særlig forståelsesramme, der kan rumme bestemte perspektiver. Således antages det at sproget overordnet set kan have en magtfuld rolle, idet det kan have en regulerende effekt. Dette måske endda særligt i sammenhæng med en tilsvarende lovgivning, hvormed sproget kan fungere som ressource eller middel til meningsdannelse såvel som adfærdsdannelse. Herunder også i forhold til myndigheders eventuelle ønske om dannelse af et særligt perspektiv på prostitution. Samtidig må lovgivningen dog også – i hvert fald hvis man skal følge Faircloughs dialektisme – være kilde til hvorledes prostitution forstås og italesættes, idet

lovgivning som overordnet samfundsstruktur eller samfundsreglement også er med til at sætte rammerne for en given diskurs. I forbindelse med lovgivning er det dog vigtigt at notere, at lovgivning rummer en kompleks proces, og kan dermed ikke forklares udelukkende på baggrund af forståelser forankret i begrebsdefinitioner. Til gengæld kan det diskuteres hvorvidt disse to virkemidler virker bedst hånd i hånd. I så fald vil dette måske kunne forklare, at det ikke vil nytte noget i dansk praksis bare at følge i Sverige og Norges fodspor lovgivningsmæssigt. Med et ønske om en ændring af den aktuelle lovgivning må starte i sproget således at diskursen og lovgivningen sammen kan skabe mening. Samtidig kan en bevidsthed om forståelserne i de tre undersøgte lande formentlig være led i en forklaring på de mulige forståelser der ligger bag de forskellige lovgivninger, hvormed det kan lette forståelsen for andre perspektiver. Dermed belyser de fremanalyserede forståelser vigtigheden af sprogliggørelsen af prostitution i forbindelse med lovgivning.

Således er sproget en enorm ressource, og sammenlignes eksempelvis Danmark og Sveriges prostitutionsdiskurser i forhold til lovgivningen i de to lande, ses det, at begrebsliggørelserne følges med lovgivningen og kan dermed siges at medvirke til at belyse forståelserne bag de to landes lovgivning. I den henseende spiller sproget en aktiv rolle fordi det kan hjælpe os til at forstå de forskellige lovgivninger, ligesom diskurserne måske kan forstærke den lovgivningsmæssige situation.

8.0 KONKLUSION

Nærværende undersøgelse har først og fremmest bidraget til en belysning af sprogets rolle i forbindelse med at begrebsliggøre prostitution og lovgive herfor. Dette er blevet belyst på baggrund af en analyse af begrebsdefinitioner af prostitution, hvormed de deri forankrede forståelsesmuligheder er blevet anskueliggjort. Sprogets rolle i den henseende er dels at skabe mening, dels at være kilde til meningsmodellering i forhold til en mulig fremtidig opfattelse af prostitution.

Indledningsvis kan det derfor konkluderes, at begrebsdefinitionerne af prostitution rummer forskellige forståelser inden for danske, norske og svenske rammer, og at disse forståelser og de dertil knyttede teoretiske kontrolsperspektiver i højere eller mindre grad synes at stemme overens med den aktuelle lovgivning i det enkelte land. Den danske tilbyder-diskurs er i høj grad anlagt et funktionalistisk perspektiv hvormed prostitutionen hverken kan eller bør kontrolleres, da det altid vil eksistere. I forlængelse heraf er prostitution i Danmark helt legal, både som købende og sælgende. I modsætning hertil antyder den svenske diskurs, at prostitutionen består på grund af en vis socioøkonomisk nødvendighed hos den prostituerede kvinde som den mandlige kunde udnytter. Dette perspektiv foreslår en kønsselektiv lovgivning for at kontrollere fænomenets eksistens, hvilket stemmer overens med den svenske sexkøbelov. I Norge synes begrebsliggørelsen at være relativ, hvormed man har søgt at begrænse prostitutionen ved at kriminalisere den norske kunde både i og uden for Norge. Dette som en af flere løsningsmodeller, der netop lader kontrollen forme prostitutionen herefter.

Det kan ikke konkluderes hvorvidt sprogliggørelsen af prostitution og aktuel lovgivning inden for emnet alene hænger direkte sammen, men analysen kan muligvis fungere som en af flere forklaringsmodeller i forhold til de forskellige lovgivninger og måder at gribe fænomenet an på i de ellers så sammenlignelige nabolande. Dette fordi den har vist, at der ligger forskellige betydninger og perspektiver forankret i begrebsdefinitionerne, og at disse stemmer mere eller mindre overens med lovgivningen.

Det kan således siges, at sproget spiller en betydelig rolle i forhold til hvorledes prostitution italesættes og defineres, og at en lov sandsynligvis opnår et bedre virke såfremt en sådan hænger sammen med netop måden hvorpå fænomenet sprogliggøres og dermed også de dertil knyttede forståelser, da det formentlig vil medvirke til at styrke lovgivningens normgivende effekt. Sproget må dermed spille en betydelig rolle ikke blot i forhold til sprogliggørelsen af prostitution, men også i forhold til lovgivning herfor.

9.0 REFERENCER

Bokmålsordboka - Definisjons- og rettskrivningsordbok (2005)

Kunnskapsforlaget, Gyldendal

Den Danske Ordbog M-Q (2005)

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Gyldendal

Fairclough, Norman (2003)

Analysing Discourse – Textual analysis for social research, New York: Routledge.

Fairclough, Norman (1993)

"Critical discourse analysis and the marketization of public discourse: the universities"
Discourse and Society, Sage, Vol. 4, Nr. 2.

Halliday, M. A. K. (2014)

Halliday's Introduction to Functional Grammar, New York: Routledge.

ICMPD (International Centre for Migration Policy Development): Hancilova, Blanka & Massey, Camille (2009)

http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/evaluation_eu_ms_thb_legislation_en.pdf

Legislation and the Situation Concerning Trafficking in Human Beings for the Purpose of Sexual Exploitation in EU Member States, the European Commission – Directorate-General Justice, Freedom and Security.

[27.11.2014]

Järvinen, Margaretha (1990)

Prostitution i Helsingfors – en studie i kvinnokontroll, Åbo Akademis Förlag.

KFUKs Sociale Arbejde

<http://kfuksa.dk/content/prostitution>

[27.11.2014]

Lagen (2014)

<https://lagen.nu/1962:700>

Brottsbalk, Justitiedepartementet

[27.11.2014]

Levende historie (2009)

http://www.levendehistorie.no/levende/layout/set/print/forsidearkiv/gammelt_yrke_uoensket

[27.11.2014]

Lovdata (2014)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10>

Kapitel 19: "Seksualforbrytelser"

Straffeloven, Justis- og beredskapsdepartementet.

[27.11.2014]

Philips, L. & Jørgensen, M. W. (1999)

"Kritisk Diskursanalyse"

Kritisk diskursanalyse som teori og metode, Roskilde Universitets Forlag.

Primas Svenska Ordbok (2003)

Språkdata.

Retsinformation (2014)

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=164192>

Kapitel 24: "Seksualforbrydelser"

Straffeloven, Justitsministeriet.

[27.11.2014]

Smedegaard, Flemming & Hestbæk Andersen, Thomas (2005)

Hvad er meningen? Syddansk Universitetsforlag.

SOU (Statens Offentliga Utredningar) (2010)

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/14/91/42/ed1c91ad.pdf>

Förbud mot köp av sexuell tjänst - En utvärdering 1999–2008

[27.11.2014]

Store Norske Leksikon (2014)

<https://snl.no/prostitusjon>

Elden, John Christian & Skirbekk, Sigurd.

[27.11.2014]

Vista Analyse: Rasmussen, Ingeborg, Strøm, Steinar, Sverdrup, Sidsel & Hansen, Vibeke Wøien (2014)

http://www.regjeringen.no/pages/38780386/evaluering_sexkjoeplsloven_2014.pdf

Evaluering av forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester, Justis- og beredskapsdepartementet, Regjeringen.

[27.11.2014]